

EEN WOORD
OVER DEN
SAMBINOER-BOOM VAN SUMATRA,
BETREKKELIJK DESZELFS BOTANISCHE BEPALING
VOLGENS
C. L. BLUME.

Tweede gedeelte.

Toen in der tijd door den Heer JUNGHUHN een opstel aangeboden werd onder den bovenstaanden titel, hielden wij ons (op grond van onze verkregene kennis omtrent den Hr. BLUME) ten volle overtuigd, dat deze Heer op die vertoogen, hoe bescheiden en billijk zij ook waren, *niet* zou zwijgen en plaatsten derhalve, in het voorgevoel, dat wij *genoodzaakt* zouden worden te spreken, de bijvoeging »1ste gedeelte» tot het genoemde opstel.

De uitkomst heeft onze verwachting geregtvaardigd, en het is derhalve ter nadere *opheldering* van

het »*Antwoord aan den* Hr. W. H. DE VRIESE door C. L. BLUME” (1), dat wij de vrijheid nemen, de volgende regels aan het botanisch publiek aan te bieden.

In het jaar 1849 is (onder dagteekening 1847) in den handel gekomen een vervolg op een geschrift van den Hr. C. L. BLUME, waarvan de uitgave vele jaren vroeger was aangevangen en dat tot titel heeft: *Rumphia, sive Commentationes de Plantis Indiae Orientalis*, enz. Het bedoelde stuk bevindt zich in het III Dl. Aldaar heeft de auteur p. 219, ter gelegenheid der beschrijving van eene door Dr. JUNGHUHN op Sumatra ontdekte plant, zich eene uitwijding veroorloofd, welke den ontdekker en mij, die hem, zonder erg, dit voorwerp op zijn verzoek vriendschappelijk had ten gebruike afgestaan, moest doen voorkomen, als botanisten, die te onhandig of te onbekwaam waren geweest om twee niet aan elkander verwante plantengroepen te onderkennen. Het bedoelde voorwerp was mij uit Indië toegezonden door den Gouverneur-Generaal Mr. P. MERKUS.

De woorden van den Hr. BLUME, door hem vertaald gegeven in zijn: »*Antwoord*,” Leiden 5 Aug. p. 13 en verv. luiden als volgt:

»Te dezer plaatse moet ik ook kortelijk gewag maken van eenen »boom, voor weinige jaren in de Battalanden van Sumatra gevonden, het *Lycopodium arboreum* JUNGHUHN. Wat daarover was »te boek gesteld moest des te grootere verwondering baren, omdat

(1) Bij D. J. COUVÉE te Leiden 1850.

»de naam van den man, die inzonderheid in hetgeen de cryptoga-
 »mische gewassen betreft, zeer bedreven is, elk vermoeden van dwa-
 »ling ten eene male scheen weg te nemen. Ik evenwel, hoe hoog
 »ik ook de geleerdheid zoowel als de werkzaamheid van den uit-
 »vinder mogt schatten, kon mij geenszins van iets zoo ongeloofelijks,
 »als een *boom-Lycopodium* wezen zou, overtuigen, zoo het niet
 »door naauwkeuriger onderzoek en door andere deskundige opgehel-
 »deld en bevestigd was. Wat wonder toch, zoo die gedachte zelve:
 »»Ik heb een *Lycopodium* ontdekt, zoo hoog als een denneboom,»
 »de oogen van den scherpzinnigen JUNGHUHN zoo beneveld had, dat
 »hij door alles, wat hij aan dien boom bemerkte, het mogt ook nog
 »zoo strijdig zijn met den aard der *Lycopodieën*, het wonder zijner
 »ontdekking meende bevestigd te zien! Maar meer verwonderde het
 »mij, toen onze geleerde Hoogleeraar W. H. DE VRIESE, van die
 »ontdekking in een gesprek gewag makende, verzekerde, dat het
 »inderdaad zoo was en dat hem dit uit de oorspronkelijke exempla-
 »ren, welke hem door JUNGHUHN waren gezonden en waaraan ik
 »zelf ook geen geloof zou weigeren, gebleken was. Alhoewel deze
 »uitspraak van den beroemden man veel afdeed, om mijn ongeloof
 »aan het wankelen te brengen, zoo greep ik echter gretig de mij
 »aangebodene gelegenheid aan, om zoo groot een wonder der ve-
 »getatie te leeren kennen. Maar reeds toen ik een exemplaar van
 »dat *Lycopodium arboreum* JUNGH. in de hand hield, kon ik naau-
 »welijks mijne oogen gelooven, als ik dadelijk op het eerste gezigt
 »eene *Conifera* herkende, welke slechts eene zeer geringe gelijk-
 »heid met eenige soorten van *Lycopodium* bezat. Bij de groote
 »uitbreiding nu, welke de Kruidkunde in den laatsten tijd verkre-
 »gen heeft, kan het aan geen van hare beoefenaars onbekend zijn,
 »dat het eigenlijke wezen van zoo verschillende gewassen, als de
 »*Lycopodieën* en *Coniferen* zijn, in hun geheele maaksel te diep
 »en te duidelijk is ingeprent, dan dat het onderscheiden van de-
 »zelve in eenig tijdperk der ontwikkeling moeilijk zou kunnen zijn,
 »en dat men derhalve op zulk eene ligte en toevallige gelijkheid,
 »als van gering aanbelang, niet eens acht moet slaan.

Ik heb daarover in eenige regels mijne verontwaar-
 diging openlijk te kennen gegeven. Dr. JUNGHUHN
 had dit onderwerp reeds uitvoerig behandeld. Ik kon

vooraf berekenen welk antwoord dit zou ten gevolge hebben en welke tactiek daarbij vermoedelijk zou worden gevolgd. Een stukje geplaatst in den *Alg. Kunst- en Letterbode* en later afzonderlijk door den Hr. C. L. BLUME uitgegeven, heeft mijne meening volkomen bevestigd.

Ik moest mij wel aan zulk een antwoord blootstellen, als ik dezen Schr. eene openlijke afkeuring durfde geven. Nu eenmaal de Hr. C. L. BLUME onderscheidene onderwerpen heeft ter sprake gebragt, die van algemeen belang zijn, kunnen schijnbaar individuële verschillen tot algemeene beginselen worden teruggebragt en zullen zij daaruit hunne verklaring vinden. Daarin is de nuttige toepassing, welke ik ten behoeve der wetenschap, uit het »*Antwoord*» van den Hr. C. L. BLUME meen te kunnen trekken. Immers haalt de Hr. C. L. BLUME uit zijnen rijken schat van oude besluiten en officieële stukken, brieven en rapporten, niet alleen eene menigte zaken aan, die men niet kende en waarachter hij zich verschanst, als het er op aan komt, om de pogingen van anderen ten nutte der wetenschap vruchteloos te maken; maar het geheele monopolie-stelsel wat hij er op na houdt, wordt door hem erkend en verdedigd. Eene openbare behandeling van zulke belangen kan niet dan nuttig zijn. Voorts worden door den Hr. C. L. BLUME zaken aangehaald, die niets afdoen, doch op nieuws bewijzen hoe wel hij de tactiek verstaat om, als hem dat te pas komt, van het thema af te leiden.

Alvorens echter te komen tot het bewijs dat het z. g. Rijks-Herbarium, onder zijn beheer, eene Instelling is, die niet aan haar oogmerk voldoet ('t geen de algemeene overtuiging is van de beoefenaars der kruidkunde in Nederland), ben ik hieraan mij zelven de oplossing verschuldigd van onjuiste beweringen en aanduidingen die in het »*Antwoord*» vervat zijn. Het is jammer dat de Hr. C. L. BLUME, die de vrijheid nam twee stukken uit het *Nederl. Kruidkundig Archief*, waaronder mijn »*Naschrift*» ; te laten overdrukken, ook niet de geheele mededeeling van Dr. JUNGHUHN (1) heeft overgenomen. Misschien echter is dit nagelaten om niet meer inlichting te geven dan hem nuttig kon zijn.

De Hr. JUNGHUHN ontdekte op Sumatra een gewas 't geen hem, bij den eersten aanblik, toescheen een boomachtig Lycopodium te zijn. Hij erkende later dat hij eene dwaling had begaan. Het was namelijk een zoo genaamd kegel-dragend gewas. Op Sumatra had hij zijne gewaarwordingen en bevindingen neêrgesteld in een brief, dien hij zond aan zijnen vriend den Hoogl. NEES v. ESENBECK, te Breslau. BURMEISTER, te Halle, nam ze op in JUNGHUHN's beschrijving der Batta-landen op Sumatra. De Hr. NEES v. ESENBECK rekende het in het belang van

(1) C. L. BLUME's *Botanische bepaling van den Sambinoerboom van Sumatra* door FR. JUNGHUHN en W. H. DE VRIESE en met een *Naschrift van den laatsten. Nederl. Kruidk. Archief* uitgegeven door W. H. DE VRIESE, F. DOZY en J. H. MOLKENBOER, 2 Dl. 2 St. Leiden 1850.

zijnen jongeren vriend om deze brieven vol wetenschappelijke opmerkingen bekend te maken en de nieuwhed der zaak veroorzaakte, men kan het niet ontkennen, verwondering. Toen echter de Hr. JUNGHUHN, na eene langdurige ongesteldheid, te Batavia, zijne planten terug vond, erkende hij in zijne voorwerpen eene conifère. Hij zond met de overland-gelegenheid aan Prof. BURMEISTER te Halle, die de uitgave zou verzorgen, eene rectificatie van deze plaats in zijne »Batta-landen." Uit het antwoord van dien geleerde, 't geen voorhanden is, blijkt, dat de rectificatie te laat kwam; het boek was reeds uitgegeven. Ware de eerste meening, te midden eener woeste natuur opgevat, juist geweest, zij zou, naar mijn gevoelen, geenerlei omkeering in de natuurwetenschappen hebben te weeg gebracht, zoo als de Hr. C. L. BLUME te onrecht beweert. Evenmin zou ik het verwonderlijk vinden dat de aarde boom-lycopodiën draagt, als dat zij hier en daar boom-varens voortbrengt. Beide vormen zijn, even als de Cycadeën, uit eene vroegere formatie, en het zou niet meer kunnen verwonderen indien de eersten evenmin sporenloos verdwenen waren, als de laatsten zich nog vertoonen, wel nergens in grooten getale, maar steeds verspreid over de aarde voorkomende.

Het schijnt dat de Hr. C. L. BLUME tegen den Hr. JUNGHUHN iets had opgevat, misschien wel omdat de Gouverneur-Generaal hem had voorgedragen als Lid der Natuurkundige Commissie, 't geen de Hr. C. L. BLUME, tot dus verre, scheen te hebben tegen-

gehouden. Hij heeft, later als zoodanig benoemd, het Rijks-Herbarium niet met drooge planten vermeerderd, en dat was den Hr. C. L. BLUME niet aangenaam. De Hr. JUNGHUHN begreep namelijk te regt, dat natuuronderzoek niet alleen bestaat in het droogen van planten, maar dat men den grond, den dampkring en alle zijne verschijnselen, de gebergten, de vuurbergen, in hunnen geheelen omvang moest onderzoeken. Zijn geschrift: »*Java*» dat met den grootsten ijver wordt voortgezet, getuigt met welk gevolg hij zich aan zoodanig onderzoek heeft toegewijd en dat hij de behoefte van den tijd heeft gekend; dat hij geweten heeft wat het is de natuur te onderzoeken. Aan hem is het te danken dat men weet dat Nederlandsch-Indië steenkolen bezit, die, des gevorderd, zoo goed als die van Borneo, voor de dienst der stoomscheepvaart zullen kunnen worden gebruikt. Door hem weet men dat Java eene Neptunische formatie heeft. Dit is eene gewigtige ontdekking. Fossiele planten en dieren vond hij in den Javaanschen bodem; vóór hem vond ze daar niemand. De natuur-geschiedenis van éenen enkelen berg kende men vóór hem; hij heeft alle de 40 vuurbergen van Java bestegen, gemeten, in hunnen geheelen omvang opgenomen. Zoo was er in Indië nog iets meer te doen, dan planten te droogen, om die aan het Rapenburg te Leiden, in een magazijn nêr te leggen en te begraven. De onware en kleingeestige beschuldigingen tegen JUNGHUHN, door en van wege den Hr. C. L. BLUME aangebragt aan het Indisch Bestuur, lok-

ten menigen satierieken uitval van den Hr. JUNGHUHN tegen ZHgel. uit, en dit was niet voorzigtig te noemen. In een volgend tegenschrift van den Hr. C. L. BLUME kan men een catalogus verwachten van al die booze (?) gezegden, tegen ZHIG. en anderen. Het »*divide ut imperes*» is echter voor hem, daarvoor, niet te bereiken.

Volgens het medegedeelde t. a. pl. der *Rumphia*, zou de door JUNGHUHN tegen NEES VON ESENBECK geuite meening, in een bijzonder gesprek door mij bevestigd zijn geworden. Ik verklaar dit te zijn strijdig met de waarheid. Ik zou gaarne vernemen wat bewijs de Hr. C. L. BLUME daarvoor toch kon aanvoeren.

Aangenomen echter dat al wat ZHIG. zegt (1) zuivere en geheele waarheid is, dan vraag ik of het stijl is in wetenschap om te laten drukken wat men in een bijzonder gesprek, in een studeervertrek bespreekt, dan vooral wanneer men eene opinie kon hebben geuit, waarvan de openbaarmaking tot niets kan leiden, dan om den persoon met wien dit plaats had, te kwetsen. Ik noem dit onbescheiden en ongepast. Maar, met welken naam zal men het bestempelen als een vriendschappelijk gesprek geheel omgekeerd wordt voorgesteld? Naar mijn oordeel niet alleen, maar naar dat van alle beoefenaren dezer wetenschap in dit land, heeft de Hr. BLUME door zul-

(1) *Rumphia* t. a. pl. »Antwoord» p. 9. 14.

ke handeling alleen zich zelve vernederd. Hij handelt echter in den regel zoo, maar aan zijn publiek wordt dit zoo niet bekend. Wat een reiziger in zijn journaal of bij zijne planten heeft opgeteekend, dat laat de Hr. C. L. BLUME slechts dan drukken, wanneer het ten nadeele of ter bespottung van dien persoon kan dienen. Wat hij hier of daar bij toeval kon opvangen, een woord, eene korte aanteekening, een vriendschappelijk gesprek, alweder gedrukt. Zoo heeft hij laten drukken dat REINWARDT (aldus leeft hij met het *groene hout!* (1)) een mirt voor een popel had begroet. Van KORTHALS veegde hij zelfs den laatsten naam uit het systeem weg; — van KORTHALS zeggen wij, den eersten die zich doorgaans met physiologisch en organographisch onderzoek bezig hield, en die zijne keurige analyses, 't moeilijkste van elk botanisch onderzoek, zelf maakt, en dat doet de Hr. BLUME (blijkens de voorrede van zijn meer aangeh. werk) *niet*.

Maar, is nu de Hr. BLUME, wiens kennelijk doel was om openlijk JUNGHUHN en mij te bespotten, zelf zoo volmaakt? Wij zouden het gaarne wenschen, al was het ook om ons in hem de type van een echt beoefenaar der wetenschap te kunnen stellen. Lees eens, Lezer, zijn hoofdstuk over de Cycadeën. Gemis aan kennis van organen is er het kenmerk van. Gemis aan kennis van zaken, die elk kweeker weet. Er groeijen, volgens hem, geen Cycadeën in America!

(1) Luc. XXIII: 31.

De beschaafde wereld draagt roem op eenen man, die alseene eerste ster schittert aan den wetenschappelijken hemel. VON MARTIUS, te Munchen, heeft onlangs aangetoond dat in de geschiedenis der Javaansche Palmen door den Hr. C. L. BLUME groote verwarring is gebracht. Hij, de vredelievendste man der wereld, verklaart, »dat het schijnt dat de Hr. BLUME er meer op uit is om eigene fouten te bedekken, dan de verdiensten van anderen te doen uitkomen, en hunne dwalingen, indien zij die mogten begaan hebben, met welwillendheid te verbeteren” (1).

Het *Herbarium Splitgerberianum* is in *stilte*, zoo als de Hr. C. L. BLUME zegt, door mij voor onze Hooogeschool verworven. De eigenaar had 25 jaren van zijn leven doorgebracht om die uitstekende verzameling bij een te brengen. Volgens zijne meermalen geopenbaarde zienswijze, zou men tegen zijn verlangen gehandeld hebben door het in handen van den Hr. BLUME te geven. Het werd door zijne Familie, op zeer genereuse voorwaarden, aan den Minister van Binnenlandsche zaken aangeboden voor de Leidsche Akademie. De Minister nam het advies daarover in van hare Curatoren, en Hun Ed.Gr. Achtb. dat van den Hr. REIN-

(1) *Genera et Species Palmarum. Auctore C. F. P. DE MARTIUS.* — Monachi 1 Mai 1850. (forma maxima) p. 328. »ut inde »conjicias, auctorem magis de eo fuisse sollicitum, ut errores »antea ab ipso commissos (quis errores vitio vertat in re tam »ardua) velaret vel excusaret, quam ut aliorum auctorum »merita et accurata studia agnosceret, eosque, ubi erraverint, »ingenue corrigeret.”

WARDT en mij. De Hr. C. L. BLUME kon er niet wel op gehoord worden. Hij wenschte destijds ook bovendien met de Edele en Aanzienlijke Verzorgers van Leidens School in geenerlei betrekking te staan. De aankoop moest den Hr. BLUME niet dan aangenaam zijn; die schat bleef immers daardoor behouden voor het »hem dierbare Nederlandsche volk.»

De Hr. JUNGHUHN schonk aan de Regering het, tijdens hij officier van gezondheid was, door hem verzamelde Herbarium. Dat geschenk werd, onder de nu algemeen bekend geworden, door JUNGHUHN gestelde *eenige* voorwaarde, dat het niet in 's Rijks Herbarium zou komen, zoo lang de Hr. C. L. BLUME daarvan Directeur is, aangenomen. Het werd door hare welwillendheid en door de nimmer genoeg te prijzen zucht om wetenschap te bevorderen, van HH. Curatoren, eigendom van onze Hoogeschool. De Hr. C. L. BLUME is daarover te onvreden. Wij hebben dat niet uitgebazuind; maar *hij* is de reden dat het algemeen is bekend geworden, dat zulke voorwaarde (die hem niet kan streelen) gemaakt en aangenomen is. Bekwame mannen, die mede mij tot mede-arbeider hebben willen nemen, bearbeiten die bouwstoffen en daartoe bevindt het zich in hunne handen. Eene proeve daarvan zal men eerlang zien.

Dat de Hr. JUNGHUHN uit O. I. aan den Hr. C. L. BLUME geene gedroogde planten heeft gezonden, en die ook niet tijdens hij Lid der Natuurkundige Commissie was heeft ingezameld, heeft aan de wenschen van den Hr. C. L. BLUME niet voldaan. Hij zond

rotssoorten, mineralen, steenkolen, planten- en dieren-afdruksels, in die jaren ingezameld en later neêrgelegd in 's Rijks Muscum. Hij heeft over het in vroeger jaren bijeengebragte als zijn eigendom beschikt, en de verklaring van den Hr. C. L. BLUME dat hij daardoor »schaamteloos" zou hebben gehandeld, is beschamend alleen voor den schrijver van zulke woorden.

Nu en dan dwaalt de Hr. C. L. BLUME van zijn thema af. Van het berucht *Lycopodium* zijn wij nu gekomen op den gewezen Adsisistent-Hortulanus van Buitenzorg, HASSCARL. Deze is thans ambtenaar van het kadaster te Dusseldorf. Hij houdt 's winters voorlezingen over de Flora van Java; 't is ondenkbaar dat hij aan de uitbreiding van het Rijks-Herbarium zou in den weg staan. Van zekeren Dr. PIEROT, schrijver van eene dissertatio medica (!) over *Calotropis gigantea*, lange jaren geëmployeerd bij het Rijks-Herbarium, en later naar Indië vertrokken, wordt (alweder uit dien onuitputtelijken schat van brieven, officieële stukken, besluiten, rapporten, enz.) alhier een schrijven aangehaald, 't geen de Hr. BLUME nu doet strekken om den Gouverneur-Generaal, Prof. REINWARDT en mij te beschuldigen van diefstal van 's Lands eigendom. HASSCARL zou, volgens 't schrijven van PIEROT, den Gouverneur-Generaal MERKUS hebben aangeraden om twee kisten met planten die KORTHALS had achter gelaten, te zenden aan den Hr. REINWARDT en mij. Als nu die Gouverneur de dief is geweest, dan

zijn wij de helers, alzoo complices in het ontvreemden van den lande — van een hoop drooge planten! De zaak is *onwaar* en bovendien te ongerijmd om bij te blijven stilstaan; doch ik voer ze aan, om te doen opmerken hoe ligtvaardig de Hr. BLUME de menschen van oneerlijkheid wil verdacht maken, en van welke soort van bewijzen hij daarbij uitgaat. Wantrouwen en spionneren is zijn stelsel, het eigendoms-regt van den lande zijn uithangbord, belemmering van de beoefening der wetenschap door de fijnste *intrigues* en *chicanes*, zijn doel. Maar met namen als die van MERKUS en REINWARDT moest men niet zoo roekeloos omspringen!

Wij zullen nu verder voortgaan om het een en ander voor te dragen omtrent het stelsel dat de Hr. BLUME thans volgt, en 't geen bestaat in het uityinden van middelen, om, ware het mogelijk, de aandacht van zijn persoon en zijne inrigting af te leiden en die op anderen over te brengen. Voorts worden eenige beschouwingen gewijd aan het »Rijks"-Herbarium, en wij zullen daarbij ook moeten stilstaan bij het Besluit van den Minister van Binnenlandsche zaken dd. 6 Febr. 1838. n°. 97. 5de Afdeling. Ik zal voortgaan mij te onthouden van al wat zweemt naar persoonlijke aanvallen en daardoor, zoo ik hoop, den Hr. BLUME een bewijs te meer leveren, dat de zelfstandige beoefenaars der natuur-wetenschap, die sedert lang bezwaren tegen hem hebben, den naam niet verdienen, met welken hij (p. 26) goedvindt ze te bestempelen.

Aan den Hr. BLUME verklaar ik, dat hij zich op

eene der wetenschap onwaardige wijze heeft gedragen, door in een publiek geschrift te doen drukken wat in een bijzonder gesprek was behandeld. Ik verklaar dat hij onwaarheid heeft gesproken, door te beweren, dat hij het z. g. *Lycopodium arboreum*, toen ik hem (op zijn verzoek) daarvan een voorwerp liet zien, *op den eersten blik* als eene conifère zou erkend hebben; — eindelijk dat de gezegdens door hem *mij* in den mond gelegd, van *zijne* vinding zijn.

(Wordt vervolgd).

Leiden 26 Oct. 1850

W. H. DE VRIESE.